

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Sol Triplex In Eodem Universo

Hermann, Amand

Sultzbaci, 1676

Quæstio Prima. Quid sit Intellectus humanus?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95850](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95850)

DISPUTATIO VIII.

DE INTELLECTU & INTELLECTIONE.

Ad maiorem & perfectiorem huius materiae notitiam superest, ut de duabus potentiis Anima nobilissimis de intellectu & voluntate scilicet differam; quia verum in operando intellectus ordine natura voluntatem procedit, ut clare docet S. Bernardus tract. de grat. & lib. arbit. cap. 2. ubi ait: Habet sane semper Voluntas rationem Comitum & quomocunque pedissequam: non quod semper ex ratione, sed quod nunquam absq; ratione moveatur, ita ut multa faciat per ipsam contra ipsam, hoc est quasi per eius ministerium, contra eius Consilium, sive iudicium. Unde est illud prudentiores sunt Filii huius saeculi Filiis lucis in generatione sua. Et rursum, sapientes sunt ut faciant mala; neq; enim prudentia, seu sapientia inesse Creaturae potest vel in malo, nisi uti per rationem. Quod ultra in progressu patebit: Ideo prius de intellectu, eiusq; actibus disputetis quaestionibus sermonem instituiam, quibus absolutis ad voluntatem descendam. Sit y: uor

QUAESTIO I.

Quid sit intellectus humanus?

I.
Intellectus
est potentia
cognoscitiva.

Per Intellectum aliud non intelligo, quam potentiam spiritualem cognoscitivam per discursum formalem, quod communiter tenetur, & ipsum vocat D. Augustinus enarrat. in Pl. 42. mentem, dicens: Mens est qua capimus iustum & iniustum; ipsa est qua discernimus verum a falso, ipsa est qua vocatur intellectus, quo carent bestiae, idem deduci potest ex D. Bernardo lib. 5. Confid. cap. 3. ubi tradit definitionem actus eius & docet Deum, Angelos & invisibilia per fidem & intellectum investigari, quod bestiae nequeunt &c. Sed nunquid hinc resoluta manet Quaestio? sane sic esset nisi aliqui intellectum humanum potentiam organicam facerent, hoc est talem quae licet in entitate sua sit immaterialis, ut patet ex priori Disput. in operando tamen dependeat essentialiter ab organo, ita ut quemadmodum oculus suas operationes nisi per oculum & per nullum alium sensum, ita etiam exerceat intellectus per determinatam aliquam corporis partem, contra quam sententiam

II.
Intellectus est
potentia im-
organica.

Dico I. Intellectus humanus est potentia immaterialis & inorganica, ita ut in nulla & per nullam partem corporis proprie exerceat suas operationes sicut potentia sensitiva. Ita Doctor subtilis quodl. 9. & in 4. d. 43. q. 2.

Probatur primò: Omnis potentia organica perit destructa comparte sua & toto composito, sed intellectus non perit destructo homine; ergo non est potentia organica: major patet per enumerationem omnium potentiarum organicarum, nam oculo eruto perit potentia videndi proxima, licet maneat ipsa Anima, quae non est visionis nisi partialis facultas remota & inchoata; probatur minor de Animabus separatis, quae beatificantur ante resurrectionem per summam & perfectissimam intellectionem, recordantur praeteritorum, cognoscunt suos, acquirunt novas species, sed haec sunt omnes operationes intellectus, ergo.

Probatur secundò: Omnis potentia organica laeditur à vehementi sensibili ob materialitatem suam, sed intellectus non sic laeditur, quia languente corpore intellectus est vegetior & acutior, ut patet de sensibilibus & podagricis; ergo intellectus non est potentia organica.

Probatur tertio: Omnis facultas organica habet suum determinatum objectum, idq;

singulare tantum, nec potest supra se reflectere, sed intellectus humanus non constringitur ad tales limites, ergo: minor patet, quia intellectus humanus & se, & suos actus cognoscit, non tantum particulare, sed etiam universale, materiale & spirituale, ergo. Sed in Contra.

Arguitur: Intellectus dependet in omnibus suis intellectionibus ab interno sensu proprio organo, ita quod sine ipso nihil intelligat; ergo est potentia organica indigens determinata parte corporis pro suo organo, vel saltem indiget organo alieno. Respondeo negando consequentiam, quia intellectus non indiget organo sensus communis tanquam ratione agendi & intelligendi, sed praesuppositivè per modum servi famulantis & subministrantis phantasmata, ex hoc tamen non sequitur, quod indiget organo ad suas actiones, sicut praerequiruntur sensus externi ad operationes sensus interni, attamen internus non indiget veluti organus, sed more veluti famulus.

Instatur: Si intellectus non indiget organo sensus communis tanquam ratione agendi, sequeretur eum non laedendum laeso organo sensus communis, sed hoc est contra experientiam de stultis &c. Respondeo distinguendo maiorem, eum non laedendum intrinsecè concedo; extrinsecè nego. Itaq; in stultis & amentibus non laeditur intellectus intrinsecè, sicut laeditur intrinsecè oculus destructa pupilla, sed solum ab extrinsecò, in quantum videlicet pro hoc statu quaecumq; intelligit utitur sensibus externis vel internis ut medius & januis, loquendo connaturaliter, unde Deus posset facere, quod laeso cerebro aliquis perfectè intelligeret, sicut evenit in extaticis, qui omni operatione sensuum cessante, intellectu solo operantur. Sed quaes, quare ergo dicimur potius per cerebrum intelligere, quam per pedes & totum reliquum corpus? Respondeo ex parte intellectus tam bene eum intelligere in pede, quam capite, quia sicut Anima est in toto tota, & tota in qualibet parte sic quoq; intellectus, unde ille modus loquendi oritur potius ex parte corporis, quia sensus externi & interni, quorum ministerio utitur principaliter resident in capite.

Dico 2. Intellectus humanus pro hoc statu in omnibus suis operationibus, tam in prima motiva, quam secunda dependet à phantasmata, & quidem haec dependetia potentialis oritur ex natura intellectus, cuius ratio ex peccato. Ita colligitur ex Doctore subtili cetera Albertum, Conimbricenses & plures alios patentes

putantes eum solum indigere in prima sui motione, acceptis autem semel speciebus non indigere conversione ad phantasmata.

Probatur prima pars Authoritate SS. Patrum D. Augustini lib. 11. Civit. c. 3. ubi ait: *Sensus enim accipit speciem ab eo corpore quod sentimus & à sensu memoria, à memoria vero actus cogitantis: ubi per memoriam intelligit phantasmata, nam sic docet lib. 6. Mus. cap. 11. dicens: Quos omnes impetus suos (species objectorum) anima excipiens quasi multiplicat in se ipsa & recordabiles facit, quæ omnia ejus memoria dicitur, magnum quoddam adiutorium in hujus vitæ negotiosissimis actibus. Hæc igitur memoria quæcumq; de motibus animi tenet, qui adversus passionem corporis acti sunt, phantasmata græcè vocantur. Unde quia tamen advertit Sanctus Pater, quod multa cogitemus, quæ tamen nunquam in sensibus fuerunt hinc sibi cap. 10. lib. Civit. 11. objicit: Si non meminimus nisi quod sensimus, neq; cogitamus nisi quod meminimus, cur plerumq; falsa cogitamus, quæ enim videt Cerynum nigrum & propterea nemo meminit, cogitare tamen quis non potest? Respondet sibi autem: Facile est illam figuram, quam videndo cognovimus nigro colore persuadere, quem nihilominus in aliis corporibus vidimus. Et quæ utrumq; sensimus, utrumq; meminimus. Neq; avem quadrupedem memini, quia non vidi, sed phantasmata talem facillime intueor, dum alicui formam volatilis, qualem vidi adjungo duos alios pedes, quam iridem vidi. Denique lib. 6. Mus. cap. 11. concludit: Arbitror tamen quod si nunquam humana corpora vidissem nullo modo eam possem visibili specie cogitando figurare. Quod autem ex eo, quod vidi facio memoriâ facio, & tamen aliud est in memoriâ invenire phantasmata, & aliud de memoriâ facere phantasmata, quæ omnia vis Animæ possit.*

Probatur secunda pars ex D. Bernardo Serm. 6. in Cant. n. 4. ubi distinguit intellectum Angelicum ab humano, quod iste indigeat corpore, speciebus &c. ad intelligendum, non ille, ait enim: *Quo enim in involutum carne, & terræ incola spiritum ex consideratione sensibilibus proficiens, gradatim quodammodo paulatimq; nititur pervenire: eò ille celestium habitator ingenia subtilitate, ac sublimitate suâ in omni velocitate, facilitateq; pertingit, nullo utiq; sensus corporei admiculo sultu, nullo corporei membri adjutus officio, nullo corporei cuiuscumq; rei informatu intuitu. Similiter distinguit intellectum beati ab intellectu viatoris lib. 5. Confid. cap. 1. quod ille sine medio, noster autem cum medio suas operationes elicere possit.*

VI.

Probatur Conclusio quoad primam partem ratione primò: Quia defacto obliviscimur multarum rerum; ergò intellectus dependet à phantasmatibus in omnibus operationibus: probatur Consequentia, quia non obliviscimur ex deletione specierum in intellectu nostro, hæc enim sunt indelebiles, ergò ex eo, quod intellectus debeat se convertere ad phantasma correspondens, ubi deletum est illud, quod volumus scire, vel remissifici. Sed

Dices: Magis dependet phantasia à sensibus, quàm intellectus, sed phantasia sine consensu. *F. Amandi Hermann Physica.*

cursum sensuum potest phantasiare, ut patet de somniantibus; ergò etiam intellectus sine phantasmatibus intelligere. Respondeo negando majorem, & patet experientia mox alleganda; Nec ex hoc tamen quis inferre poterit majorem materialitatem & connexionem cum phantasia, quia hæc connexio non ex natura intellectus præcisè, sed ab extrinseca alia causa provenit. Unde

Probatur secunda pars: Quia læsa phantasia impeditur intellectus operatio; Deinde, quia dum cupimus aliquid intelligere, formamus nobis ejus idolum, & sic facilius concipimus, verbi gratiâ, Angelos per modum putrorum alatorum, Deum Patrem per modum venerabilis senis &c. Dixi de lege ordinaria, quia in sublimi extasi potest Deus dependentiam intellectus à functione sensuum solvere.

VII.

Probatur tertia pars: Quia tunc Anima separata necessariò sic intelligeret; Nec ex eo, quod Anima sit unita corpori, quia in corpore glorioso debet etiam sic intelligere; ergò oritur à culpa originali, in cujus poenam datus est nobis hic infimus modus intelligendi; patet etiam ex natura potentiarum, pro statu isto, quo sibi ita subordinantur, ut superior sine famulatu inferioris operari non possit, & hic status non videtur esse, nisi stabilis permanentia legibus Divinæ sapientiæ, ob dictum peccatum firmata. Confirmatur ex D. Augustino 15. Civit. cap. ult. ubi dicit: *Quæ causa, cur tuam ipsam Animam acie videre non possis nisi utiq; infirmitas? & quis eam tibi fecit, utiq; iniquitas?*

VIII.

Hæc dependentia oritur ex peccato.

Hinc resolves primò: Intellectum in statu Innocentiæ non indiguisse conversione ad phantasmata, quia non est naturale Animæ dependere à potentiis corporis juncti, alioquin Anima gloriosa sic dependeret, nam gratia non destruit, sed perficit naturam; ergò in statu illo non fuisset hæc dependentia, quia nihil ibi est ponendum, nisi naturale, vel perficiens naturam, illa dependentia autem potius vilificaret naturam, & certè si hæc conversio est pœnalis, sicut est, cum nulla alia ratio assignari possit, in statu innocentiæ nulla fuisset illius necessitas.

IX.

In statu Innocentiæ non dependebat.

Resolves secundò, quod cum Beatissima Virgo caruerit originali culpâ, non fuisse in ea necessariam hanc Conclusionem, tum quia hoc valde pium est credere, eò quod in majorem Sanctæ Matris honorem & laudem cedat, neque constet de opposito. Tum quia certum est beatissimam Virginem potissimos effectus Justitiæ originalis habuisse, Anima enim ejus perfectè Deo subjecta fuit & corpus Animæ, ac potentiæ inferiores superioribus.

QUÆSTIO II.

An intellectus sit pura potentia passiva, an etiam activa & quomodo?

Godefredus olim negavit omnem activitatem intellectui, & etiamnum plures Thomistæ, ut nempe qui docent speciem intelligibilem

I.

Plures Sententiæ.

Ffff 2